

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Adamkó Erna, Mező Barnabás, Princzinger Péter¹

A sportszövetségek autonómiája vs. a vállalkozás szabadsága (I. rész)

A kerékpárverseny-szervezés szabályozása a német, a francia és az olasz jogban

1. Bevezetés

A Magyar Kerékpársportok Szövetségének Alapszabálya az MKSz kizárólagos jogaként határozza meg a kerékpárversenyek megrendezésének engedélyezését. Ez a - véleményünk szerint problematikus - rendelkezés a Tour de Hongrie Magyar Kerékpáros Körverseny logója körül kibontakozott védjegyvita kapcsán került a figyelmünk középpontjába. Az MKSz (és annak jogi személyiséggel felruházott egysége, a Magyar Kerékpáros Szakági Szövetség, MKSzSz) az említett védjegy-lajstromozási ügyben - egyébként helytállóan - kifejtette, hogy „Az MKSz az Stv. 22. § (1) bek-ben meghatározott feladatokat a kerékpáros sportágban (...) az Stv. 20. § (1) bek. alapján kizárólagos jelleggel láthatja el.” Ezután felsorolta a szakszövetség törvényben meghatározott feladatait, majd leszögezte azon álláspontját, hogy „A versenyszerű sportolók részvételével megrendezett országos versenyek szervezése, rendezése az Stv. rendelkezései alapján a sportági szakszövetség kizárólagos hatásköre.”

Magyarországon a kerékpársportban vegyes versenyrendszer működik (a versenyek többségén profik és amatőrök egyaránt rajthoz állhatnak). Ha elfogadjuk, hogy Magyarországon kizárólag az MKSz (vagy szakági szövetségei) jogosult(ak) kerékpárverseny szervezésére és rendezésére, akkor az MKSz álláspontja értelemszerűen azt is jelenti, hogy ha pl. egy egyesület vagy egy vállalkozás akar szervezni egy kerékpárversenyt, azt csak akkor teheti meg, ha erre engedélyt kapott az MKSz-től (vagy annak átruházott hatáskörében eljáró valamelyik szakági szövetségétől). A kerékpáros szakmában, úgy tűnik, uralkodó ez a felfogás. Azonban a hatályos sporttörvényből ez a rigorózus - az MKSz-t már-már hatósági szereppel felruházó - szabályozási szándék szerintünk nem vezethető le.

Tanulmányunk a jog elméletétől és gyakorlatától látszólag távol álló témát dolgoz fel. Véleményünk szerint azonban a kérdés elméleti és gyakorlati szempontból egyaránt méltó a jogász figyelmére. Úgy gondoljuk, hogy a cikkben felvetett probléma túlmutat a kerékpársport - kétségtelenül szűk bázist jelentő - szakmai világán. A konkrét sportágtól és a konkrét ügytől függetlenül érdemes lehet szemügyre venni a sportverseny-szervezés, mint tipikusan vállalkozási, gazdasági tevékenység (sport)jogi szabályozás útján történő korlátozásának határait. A dolgozat (és annak tervezett folytatása) érdekes lehet más sportágakban ténykedő sportszervezetek, sportvállalkozások és a sport szférájában működő jogász kollégák számára is, illetve reméljük, hogy írásunk jogalkotási szempontból sem teljesen érdektelen.

A téma árnyaltabb ismertetéséhez a külföldi kitekintés gyakran alkalmazott módszerét hívjuk segítségül. Cikkünkben áttekintést adunk három „kerékpárosnemzet”, a német, az olasz és a francia jogi szabályozásáról. Ennek tükrében később, külön tanulmány keretében mutatjuk be és értékeljük a magyar törvényi és szövetségi szintű szabályozást.

2. A német, az olasz és a francia sportjogi szabályozás fő vonalakban

A német tételes jogban nincs önálló sporttörvény. A sportjog kifejezést kétféle értelemben használják: 1) A sportjog jelenti egyfelől a *sportot érintő* tételes jogot, jogszabályokat. Ezek elsősorban a közigazgatási jog, az építési jog, a szociális jog, az egyesülési jog, az adójog, a polgári és a büntetőjog. 2) Másfelől sportjognak hívják a *sport szféra által alkotott* „jogot”, vagyis az egyesületek és a szövetségek saját tagjaira nézve jogokat és kötelezettségeket megállapító előírásait, szabályzatait.

A sportjog nagy dilemmája - mint a sportjog általános kérdéseivel foglalkozó honlap ismeretlen szerzője rámutat - épp abban áll, hogy a szövetségek által alkotott normák, és a sportszövetségi szervek döntései semmiképp nem állhatnak az állami jogi szabályozáson kívül („in einem rechtsfreien Raum”). Például a sportszövetségek szabályai és döntései a tagjaik személyiségi jogait érinthetik, ezért az állam által alkotott jog hatálya („védelem”) ki kell, hogy terjedjen rájuk. Ugyanakkor az állami szabályozásnak tekintettel kell lennie általában a sport és konkrétan az egyes

¹ A szerzők: dr. Adamkó Erna, ügyvédjelölt (BÜK), Mező Barnabás, V. évf. joghallgató (ELTE ÁJK), dr. Princzinger Péter, ügyvéd (BÜK), tanársegéd (ELTE PPK).

sportágak sajátosságaira, különben a sport nem tudna rendeltetésszerűen működni. Az állam megadja a sportszervezeteknek a jogot arra, hogy az állami jogi szabályozás keretei között maguk szabályozzák az ügyeiket. A sport autonómiája és az állami jogi szabályozás közötti határvonal meghúzása a sportjog legnehezebb problémái közé tartozik.²

Ami a kizárólagosságot illeti, a német jog - a sport nemzetközi szinten is hierarchikus és monopolisztikus struktúrához igazodva - ismeri és elismeri a szakszövetségek monopol helyzetét. Ezt egy, a tételes jogban nem rögzített alapelv, az ún. „Einverbands-Prinzip” fejezi ki. Az elv tartalma, hogy minden egyes sportágban csak egy szakszövetség működhet, az adott sportág szövetségei, egyesületei csak az illetékes szakszövetség tagjaiként működhetnek (kényszertagság), és a hivatásos sportolók kizárólag az illetékes szakszövetség keretei között fejthetik ki tevékenységüket. Ez egyfelől előnyös, mert biztosítja, hogy egy sportágon belül minden sportoló és sportszervezet egységes versenyszabályok között versenyezzen, egységes szabályok szerint bonyolítsák le a bajnokságokat. Másfelől viszont ahhoz vezet, hogy a sportági szakszövetségek az állami jognak alávetve ugyan, de területükön „uralkodó vállalkozások”-ká válnak („Marktbeherrschendes Unternehmen”).³

Ami Olaszországot illeti, az olasz jogszabályok között nem találunk általános sporttörvényt. Ennek ellenére a sport általában - az egyes sportágak speciális szükségleteire és körülményeire reflektáló különös szabályozásokon kívül is - a jogszabályi hierarchia minden szintjén szabályozott. Az olasz jog alapvetően aszerint tesz különbséget a sporttal kapcsolatos szabályozás mélysége és részletessége között, hogy amatőr vagy hivatásos sportolók által űzött sportok képezik-e a tárgyát.

A hivatásos sportolásról szóló 1981. évi törvény kimondja, hogy Olaszországban a sporttevékenységek gyakorlása mind egyéni, mind kollektív formában, akár amatőrként akár hivatásos sportolóként űzik is azokat, szabad⁴. A szabályozást ennek megfelelően - figyelembe véve az amatőr és a hivatásos sport közötti alapvető különbséget - kétfelé bontják. Míg az amatőr sportolókkal kapcsolatos szabályozás célja lényegében a sporthoz való jog minél szélesebb körű biztosítása keretének megteremtése, addig a hivatásos sportolókkal és az őket alkalmazó szövetségekkel szemben nagy jelentőségre tesz szert a hivatásos sportban való részvételhez támasztott különböző jellegű követelmények meghatározása.

E különbségtétel folytán a sport szervezetrendszere is kettévál. Az amatőrök, műkedvelők sportolásával kapcsolatosan - a nemzeti szakszövetségek mellett - főleg az Unione Italiana Sport per Tutti (UISP) tevékenykedik. Ez a szervezet - az Olasz Nemzeti Olimpiai Bizottság (CONI) által elismerve - „a sportolásból senki nincs kizárva” elvét követve, és a társadalmi szolidaritás jegyében rengeteg, a bármilyen szempontból hátrányos helyzetűek sportolási lehetőségeikhez való hozzájutását támogató tevékenységben vesz részt. Emellett pedig többek között sporthoz kapcsolódó szabadidős, turisztikai, kulturális, és játék programokat szervez⁵. A CONI és a különböző nemzeti szakszövetségek pedig *széleskörűen szabályozzák* a hivatásos sportolás minden aspektusát.

A hivatásos sportot törvényi szinten szabályozza az olasz jog az 1981. évi 91. törvénnyel, mely megoldással megveti a sport rendszerének egységes, az egyes sportágak közötti különbségtétel nélküli alapjait. Az említett törvény határozza meg a sport szabályozásának alapvető definíciót, mint például azt, hogy ki minősül hivatásos és ki amatőr sportolónak.⁶ Ezt követően - azon túl, hogy az egyes sportágak nemzeti szövetségei (szakszövetség) alapvető szabályozását lefekteti - mind a professzionális sportban részt vevő szövetségekkel, mind a sportolókkal szemben rendkívül szigorú szabályokat rögzít. Ennek célja, hogy a hivatásos sportolók részvételével zajló sporteseményekkel szemben elvárt számos minőségi, biztonsági, egészségügyi és egyéb jellegű *követelmények megtartása* biztosított legyen minden, vagy - más megfogalmazás szerint - bármely résztvevő által.

2004-ben az akkori francia sportminiszternek az volt a törekvése, hogy egységesíti a sportot érintő tételes jogszabályokat. Ennek eredményeképpen született meg 2004-ben a francia sporttörvény, amely *újradefiniálta* az oktatási (az iskolai és egyetemi sport terén) és az egészségügyi törvény (doppinggal kapcsolatos) rendelkezéseit. Az igen terjedelmes törvény négy könyvből áll, melynek első könyve a „Fizikai és sporttevékenységek szervezése címet” viseli. A törvény preambuluma szerint a sporttevékenységek az oktatás, a kultúra és a társadalmi életbe való beilleszkedés fontos elemét képezik. A fizikai és sporttevékenységek támogatása és fejlesztése közérdek, az állam feladata pedig az, hogy biztosítsa a sport magas fokú fejlesztését, az ellenőrzést az érdekelt felek között és gyámságot gyakoroljon a szakszövetségek felett.

A 2004-ben elfogadott új sporttörvény megkülönböztet - a magyar szabályozás terminológiájával élve - „szakszövetségeket” („fédération sportive”) és „szakági szövetségeket”

² www.sportrecht.org > Einführung (<http://www.sportrecht.org/einfuehrung.htm#sportrecht>)

³ www.sportrecht.org > Einführung (<http://www.sportrecht.org/einfuehrung.htm#verbandsprinzip>)

⁴ Legge N 91/81, Art. 1.

⁵ <http://www.uisp.it/info/chisiamo.php3>

⁶ Legge N 91/81, Art. 2.

(„association sportive”). A szakszövetségek célja egy vagy több sportág szervezésének végrehajtása, tevékenységüket teljes függetlenségben gyakorolják. A törvény szerint a szakszövetségek szakági szövetségekből állnak, tehát szigorú hierarchia, alá-fölérendeltségi viszony áll fenn közöttük. Az engedélyezéssel kapcsolatban az általános rendelkezések között azt találjuk, hogy engedélyt a szakszövetség adhat ki, vagy valaki az ő nevében, tehát delegálhatja ezt a hatáskörét.⁷

3. A kerékpárverseny-szervezés német jogi szabályozása

A kerékpársport szabályozásának alapdokumentuma a Német Kerékpáros Szövetség (Bund Deutscher Radfahrer, BDR) Alapszabályának részét képező *Sportordnung*, amely hivatott biztosítani a sportág rendeltetésszerű működését⁸. A Sportordnung egy 55 oldal terjedelmű jogi dokumentum, amely részletesen szabályozza a kerékpársport ügyekben eljáró testületeket és szervezeteket, a sportjogi jogalkalmazás szabályait, a versenyekkel kapcsolatos szabályokat, a versenyengedélyekre vonatkozó szabályokat és a német bajnokság szabályait. A *Sportordnung* a versenyekkel kapcsolatos kérdéseket a következők szerint szabályozza⁹:

A kerékpársport rendezvény szervezésének feltétele, hogy ahhoz a hatóságok hozzájáruljanak, és hogy az éves versenynaptárba (mégpedig nemzetközi rendezvény esetén az UCI naptárába, nemzeti verseny esetén a BDR naptárába, tartományi szintű verseny esetén a tartományi naptárba) való felvétel útján is jóváhagyásra kerüljön. Ezen naptárak valamelyikébe történő felvétel a rendezvény lebonyolításához történő hozzájárulásnak minősül, nem jelent azonban felelősségvállalást a hozzájárulást adó szövetség részéről. A jóváhagyó szövetség a naptárba történő felvétel útján a BDR szabályzataiban rögzített jogokkal és kötelezettségekkel ruházza fel a szervezőt. A hatósági engedélyek beszerzéséért, a hatóságokkal való együttműködésért, illetve a hatósági előírások betartásáért való felelősség egyedül a szervezőt terheli.

A szervezőnek - aki egy természetes személy - rendelkeznie kell a BDR vagy az UCI licenszével. A nemzetközi vagy nemzeti versenyek szervezőinek - aki viszont egy szervezet - ún. *szervezői licenszsel is* rendelkezniük kell. A szervező kizárólagosan felelős a sportesemény megszervezéséért, különösen a versenyszabályok, a jogi és pénzügyi előírások betartásáért. Kizárólag ő tartozik felelősséggel a hatóságok, a résztvevők, a tisztségviselők és a nézők felé. Az UCI, a BDR, a szövetségek és a versenybizottságok által lefolytatott ellenőrzések csak a sportszakmai követelmények teljesítésének vizsgálatára terjedhetnek ki. A szervező felel a rendezvény minőségéért, a biztonsági követelmények betartásáért a segítők és a helyszínt biztosítók tevékenységéért. A szervezőnek rendelkeznie kell olyan biztosítási szerződéssel, ami kiterjed a rendezvényvel kapcsolatos kockázatokra. A szervezőnek biztosítania kell, hogy az esemény minden érintett - sportolók, tisztségviselők, versenybírók, a sajtó képviselői, nézők - számára a hivatalban lévő vezetés által előírt feltételeknek és az adott esemény rangjának megfelelően elő van készítve.

A versenyek szervezésére vonatkozó indítványokat a nemzetközi és a nemzeti versenynaptárba történő felvétel céljából a BDR által meghatározott határidőben a tartományi szövetségeken keresztül a BDR székhelyére kell eljuttatni. A nemzeti versenynaptárba való felvételért, illetve a nemzetközi versenynaptárba történő felvétel végett a kérelemnek az UCI felé történő továbbításáért a felelős a Budessportwart (kb. „szövetségi sport felügyelő”-nek fordítható). A sportrendezvény jóváhagyása azzal a feltétellel érvényes, ha a későbbi versenykiírás megfelel a versenyszabályoknak és a lebonyolítási előírásoknak. Azokat a versenyeket, amelyek valamilyen okból nem kerülnek be a versenynaptárba, vagy elhalasztásra kerülnek, a szervezőknek - a tartományi szövetség állásfoglalásával együtt - szintén be kell jelenteniük a Budessportwart-nál, aki aztán dönt a megrendezhetőségükről.

A Budessportwart jogosult a rendezvényt elutasítani, a már megadott jóváhagyást visszavonni, és már meghirdetett versenykiírást visszavonni, ha ez nyomós okból szükséges. Elutasítás esetén az indítványozó - a hivatalos jogi út igénybe vétele nélkül - kérheti az Elnökség döntését. Ez ellen további jogorvoslatnak nincs helye. A tartományi szövetség azon versenyek jóváhagyására illetékes, amelyeket az ő területén szerveznek, és amelyeket nem jelentenek be a nemzetközi vagy a nemzeti versenynaptárba. Ezeknek a versenyeknek a bejelentésére a tartományi szövetség által nyilvánosságra hozott határidőben van mód.

A következő évi versenynaptár összeállításának előkészítése végett minden évben tartanak egy szakmai tanácskozást, amikor is megállapítják a nemzeti bajnokság, az ifjúsági bajnokság és a

⁷ L-131-1, 2, 6 cikk

⁸ Mellesleg jegyezzük meg, hogy a német szerzők által használt, általunk „rendeltetésszerű”-nek fordított „verbandsmäßig” kifejezés szó szerinti fordításban nagyjából „szövetségszerű” lehetne. A lényeg, hogy a jogszerű működés mércéjének a szövetség alkotta szabályok szerinti működést tekintik.

⁹ Sportordnung 4. rész „Wettbewerbe”, 4.2. cím: „Veranstaltungen”, ezen belül 4.2.1. Rendezvények jóváhagyása, 4.2.2. A szervező, 4.2.3. Felvétel a versenynaptárba, 4.2.4. A versenynaptár összeállítása

bejelentett többi verseny időpontjait. A versenynaptárban nem szereplő sportrendezvényt csak tartományi vagy helyi versenyként lehet kiírni. A nyilvánosságra hozott versenynaptáron csak szűk körben, a Bundessportwart - tartományi verseny esetében a tartományi szövetség elnökének - egyetértésével lehet változtatást végrehajtani. Az országúti és a pálya szakág nemzeti bajnokságát nem lehet ugyanarra az időpontra kiírni.

Ahhoz, hogy pontosabban lássuk, hogyan érvényesülnek a gyakorlatban a sportszabályzat ismertett rendelkezési, ki kell térni a „Bundessportwart” jogintézményre, a „lizenz” fogalmára, és érdemes egy-egy pillantást vetni a „lizenz” igénylésére szolgáló űrlapra és a versenyszervezési jelentkezési lapra is.

A Bundessportwart illetékes és felelős a sportág szabályozásáért, és a rendeltetészerű működésével összefüggő minden olyan igazgatási és ellenőrzési tevékenységért, amelyek nincsenek fenntartva a szakági bizottságok számára. A Bundessportwart az elnök egyetértésével a szakszövetség vagy a bizottságok meghatározott feladatainak gyakorlását azoktól átveheti. A Bundessportwart tehát nem egy testület, hanem egy konkrét személy, aki ezekkel a - sportág működése szempontjából alapvető -hatáskörökkel rendelkezik.

Amint azt említettük, a verseny szervezőjének ún. szervezői licensszel is kell rendelkeznie. A lizencekről a Sportordnung 5. része rendelkezik. A „lizenz” általános fogalmát a SpO. 5.1. (1) bekezdése határozza meg: a licenz egy igazolvány, amellyel a birtokosa igazolja elkötelezettségét az alapszabály és a szabályzatok betartásáért, illetve amely őt a sportágzatban (szó szerinti fordításban: a „sportüzemben”) való részvételre feljogosítja. A licenst a BDR állítja ki az érintett, pl. a sportoló, a versenybizottság, a versenybíró, a csapatorvos, a szerelő vagy épp egy versenyszervező (adott esetben szervezet) kérelmére. A licenz minden fajtájára igaz, hogy kiadását a szövetség megtagadhatja, ha „aggály merül fel” az igénylővel kapcsolatban. A licenz kiadását megtagadó döntés ellen a Bundessportgericht-hez (Sportbírósághoz) lehet jogorvoslatért folyamodni. A szervezői licenz igénylésére szolgáló űrlap letölthető a BDR honlapjáról.¹⁰ Ebből megtudjuk, hogy az igénylő nem csak egyesület, szövetség lehet, hanem más szervezet (cég, ügynökség) is. Az igénylésben fel kell sorolni a megszervezni tervezett versenyeket, tehát ez a licenz a konkrét versenyek lebonyolítására vonatkozik.

Ettől független, külön kérelmet kell előterjeszteni a versenynaptárba történő felvétel végett.¹¹ A kérelem nyomtatvány segítségével a szervezőnek gyakorlatilag a regisztrációhoz szükséges alapvető adatokat kell megadnia saját magáról és a lebonyolítani tervezett versenyről.

4. A kerékpárverseny-szervezés olasz jogi szabályozása

Olaszországban a kerékpársportnak nagy hagyományai vannak, ennek megfelelően gyakorlásának szabályozása is rendkívül szerteágazó és sokrétű. Az olasz kerékpársport nemzeti szakszövetsége az Olasz Kerékpárszövetség (Federazione Ciclistica Italiana - FCI). Alapszabálya (Statuto della Federazione Ciclistica Italiana) szerint az FCI célja a kerékpársport minden formájának, eseményének, sportoló-szervezésének fejlesztése, támogatása, szervezése és mindezek szabályozása Olaszország területén.¹²

Az FCI a törvényben és a CONI által meghatározottakon kívül úgy támaszt további feltételeket a hivatásos kerékpársportban részt venni kívánókkal szemben, hogy a tagsági jogviszony feltételeként írja elő azokat. Az FCI tagjai egyesületek vagy sportvállalkozások lehetnek. Az egyes sportolók az FCI-tag egyesületeken vagy sportvállalkozásokon keresztül válnak közvetetten az FCI tagjaivá, és az FCI szabályozásának alávetetté¹³. Az egyesületek belső szervezetével és működésével kapcsolatosan kötelezővé teszi, hogy a demokratikus döntéshozatal talaján álljanak, haszonszerzési cél nélkül működjenek, és minden bevételüket céljuk megvalósításába forgassák vissza.

Az FCI tagja alapító dokumentumának kifejezetten tartalmaznia kell azt, hogy aláveti magát mind a CONI mind az FCI minden szabályozásának.¹⁴ Ezzel az egyetlen rendelkezéssel az FCI alapszabálya nagyon magas követelményeket támaszt a hivatásos kerékpársportban részt venni kívánó egyesületekkel és sportvállalkozásokkal szemben, ugyanis az FCI-nek rendkívül kiterjedt és részletes szabályrendszere van - a hivatásos és az amatőr sportolók tevékenységének szabályozásától kezdve a versenyigazgatók és a szervezési igazgatók tevékenységének szabályain át a szövetségi kitüntetések szabályozásáig bezárólag. Az FCI tagjai közé felvett egyesületek és sportvállalkozások az összes vállalt követelmény folyamatos betartására ösztönöztek a rendszeres

¹⁰ Letölthető: www.rad-net.de > Regularien/Formulare > Formulare > Antrag nat. Veranstalterlizenz

¹¹ Letölthető: www.rad-net.de > Regularien/Formulare > Formulare > Formulare Terminanmeldung

¹² Statuto della Federazione Ciclistica Italiana Art. 1

¹³ Statuto Art. 3. 1/a). és 5.

¹⁴ Statuto Art. 2. 4. és 5.

ellenőrzéseken kívül azzal is, hogy a tagság minden évben megújítandó, amikor is az FCI újra megvizsgálja a tagság követelményeinek való megfelelést.

Amennyiben pedig egy adott tag nem hosszabbítja meg tagságát, a következő évre automatikusan elveszít minden kedvezményt, ami a folyamatos vagy hosszabb ideig tartó tagsággal jár¹⁵. Ennek azért van jelentősége, mert az Olasz Kerékpárszövetség általánosságban, tagjai jogai között sorolja fel a kerékpársport-események szervezésének jogát¹⁶. Az FCI alapszabálya szerint a tagok által szervezett kerékpáros események az FCI tulajdonát képezik. Bármely kerékpáros eseményt kizárólag az FCI tagjai között lehet átruházni, a Szövetségi Tanács ellenjegyzését követően¹⁷.

Az FCI Szövetségi Tanácsa a tagszervezetekkel, mint versenyszervező entitásokkal szemben támasztott követelményeken túl létrehozott egy további fórumot is, ami a kerékpárversenyek magas szintű megszervezésének további záloga. Ez a versenyigazgatók és szervezési igazgatók kötelező alkalmazásának intézménye. A Szövetségi Tanács a versenyigazgatók, és szervezési igazgatók működését rendező szabályzatában (Norme per lo svolgimento dell'attività dei Direttori di Corsa e di Organizzazione) azt írja elő, hogy mind a területi, mind a nemzeti és a nemzetközi szintű versenyeken kötelező versenyigazgató vagy szervezési igazgató alkalmazása a versenyszervező FCI tag által, aki személyében felel a megrendezésre kerülő kerékpárverseny minden szabálynak megfelelő lebonyolításáért. Ezt a tisztelet kizárólag a hivatalos területi vagy a nemzeti listán szereplő szakértők tölthetik be, akik az FCI szervei által szervezett képzéseken való részvétel és sikeres vizsga után, a vonatkozó listára való felvétellel gyakorolhatják az adott tevékenységet. A Szövetségi Tanács rájuk vonatkozó szabályzata nemcsak szigorú követelményeket támaszt a listákon szereplőkkel szemben, hanem a szervezésük alá tartozó versenyek vonatkozásában a konkrét felelősség, a jogok és kötelezettségek meghatározása révén¹⁸ a felelős versenyszervezés alapjait erősíti meg.

Az a tag, amely valamely díjazásos versenyt kíván szervezni, ahol szerződéses sportolók is részt vesznek, az előző év november 30-ig köteles a Hivatásos Kerékpársport Tanácshoz benyújtania a vonatkozó kérelmét, melyben a megrendezni kívánt verseny alapvető körülményeit kell feltüntetni és igazolni kell az FCI által meghatározott összegű óvadék befizetését¹⁹. Mivel az FCI tagsággal és a versenyszervezéssel a különböző szabályzatok által támasztott követelmények - a különböző hatságok által támasztott feltételek megtartása mellett - biztosítják a tagok által rendezendő versenyek szakmai, biztonsági stb. színvonalát, a döntés a kérelem elfogadásáról *szinte automatikus*. A kérelmek alapján a Hivatásos Kerékpársport Tanácsa elkészíti és elfogadásra a Szövetségi Tanács elé terjeszti a következő év nemzetközi és nemzeti versenynaptárának tervezetét²⁰, a nemzetközi versenynaptár tervezetét pedig - annak a Szövetségi Tanács általi elfogadását követően - az UCI szabályai szerint az UCI elé terjeszti fel a tárgyév január 1-jéig.

5. A kerékpárverseny-szervezés francia jogi szabályozása

A Francia Kerékpáros Szövetség (*Fédération française de cyclisme*, a későbbiekben: *FFC*) a kerékpársportokért felelős nemzeti irányító testület Franciaországban, emellett tagja az UCI-nek is, ellátja a francia kerékpársport nemzetközi fórumokon történő képviselését. A kerékpárversenyek szervezésének francia szabályozása hármass felépítésű, legfelső szinten a sporttörvény áll, alatta helyezkedik el a szakszövetség alapszabálya, és a szakági szövetségek is rendelkeznek alapszabályokkal.

A versenyszervezés francia szabályozásának tárgyalásához szükséges rövid kitérőt tenni, hogy miként is épül fel a sportszervezési hierarchia. Szervezeti formát tekintve Franciaországban az „egyletek” („club”) a szakági szövetségek alkotói, amelyek vagy egyesületi vagy sportvállalkozási („société sportive”) formának megfelelően alakulhatnak²¹. Ők szervezhetik meg a versenyeket, amelyeket a versenynaptárba felvesznek. Az FFC alapszabályának 1. fejezete foglalkozik az engedélyekkel. Legalsó szinten az egyesületeket („association”) találjuk, az alapszabály szerint a

¹⁵ Regolamento Organico della Federazione Ciclistica Italiana Art. 4. 1.

¹⁶ Statuto Art. 2. 8. c)

¹⁷ Statuto Art. 1.

¹⁸ Norme per lo svolgimento dell'attività dei Direttori di Corsa e di Organizzazione Capitolo 1. 4. 9. 14. és 15.

¹⁹ Regolamento delle corse ad ingaggio Art. 4.

²⁰ Regolamento Art. 15. 3.

²¹ Például a Tourt jelenleg a *Société du Tour de France* rendezi meg, amely a Amaury Sport Organisation (ASO) tagja. Ez a csoport számos újság tulajdonosa (például a L'Equipe, France Football, és a Le Parisien) és a francia média kulcsszereplője. Az 1992-ben alapított ASO a Tour mellett olyan nevezetes sportversenyek szervezésével foglalkozik, mint például a Dakar rali vagy a Párizs Marathon, de ezek mellett más sportágakban is széleskörű sportszervezési tevékenységet folytat. Az ASO tevékenységének fő mozgatója az a cél, hogy profi, jól szervezett és látványos sportversenyeket hozzanak létre és szervezzek meg.

szakági szövetségek és egyesületek az 1901-es egyesülési törvényben meghatározott forma szerint jönnek létre, tehát alapelv a polgári jogban ismert egyesülési szabadság is. Minden egyesületnek évente, az éves rendes közgyűlést követően kérnie kell a tagsági viszonya megújítását.²² Az egyesületek „kvázi egyesülete” pedig a szakági szövetség.

A FFC-t alkotó szakági szövetségek kötelezettsége, hogy az FFC védnöksége alatt szervezzék a versenyeket; abban az esetben, ha valaki nem tartaná be ezt a szabályt, a szakági szövetségeknek szankcióval kellene szembenézniük. Alapelveként rögzíti az alapszabály azt is, hogy az FFC védnöksége alatt senki nem szervezhet versenyt, ha nincs az FFC vagy az UCI által elismert más nemzeti szakszövetség engedélyének birtokában.

A 30 Regionális Tanács („Comité Régional”) összekötő, koordináló feladatot lát el, felügyeletet gyakorol a szervezők felett, és hozzájuk kell eljuttatni a versenynaptárba történő felvételi kérelmeket. Tehát ez a szervezet szelektálja regionális szinten a versenyeket. Emellett, ha a felhatalmazást kapnak, versenyszervezési engedélyeket is kibocsáthatnak. Fontos intézmény az FFC Végrehajtó Hivatal („Bureau Exécutif”), amely az FFC elnökéből, a Főtitkárból, a pénzügyekért felelős személyből, az LCPF (Ligue du Cyclisme Professionel Français) képviselőjéből és maximum 5 másik tagjából áll. A Bureau vezeti a szakszövetséget, és ellát minden olyan funkciót, ami expressis verbis nincs más szakszövetségi intézmény hatáskörébe utalva. Nevezetesen a versenynaptár elfogadásával ő állapítja meg az engedélyek számát. A Végrehajtó Hivatal fölött pedig a törvényességi felügyeletet a Conseil d'Administration gyakorolja.

Az alapszabály szerint, ahogy a fentiekben is említettük kerékpáros versenyt nem lehet megrendezni, csak, ha egy regionális, nemzeti, kontinentális, vagy az egész világra kiterjedő („mondial”) versenynaptárba felvették. A *versenynaptárba való felvétel aktusa* jelenti a szervezés engedélyezését, de nem vonja maga után az UCI, az FFC vagy a Regionális Tanács (Comité Régional) felelősségét. A versenynaptár fogalmát meghatározza az alapszabály: a kerékpáros versenyek sportág, kategória, korcsoport, és nem szerint rangsorolt kronologikus listája. Az évente történő összeállításért különböző szervezetek felelősek: a világ és kontinensversenyek naptáráért az UCI igazgatótanácsa, az érintett nemzeti szakszövetségek véleménye alapján, a szövetségéért („fédéral”) az FFC Végrehajtó Hivatala, a regionálisért pedig a Regionális Tanácsok.

A versenynaptárba való felvételt kérelmező nyomtatványokat minden évben a Regionális Tanácsokon keresztül kell az FFC-hez benyújtani. Ezután a kérelmeket a szövetségi székhelyre küldik el az érintett Regionális Tanácsok elnökének indokolt véleményével. Az FFC ezután a világ és kontinensversenyek felvételi kérelmeit az UCI-hoz juttatja el, de ha egy verseny több országot érint, szükséges minden egyes nemzeti szakszövetség hozzájárulása is.

A versenyt nem lehet a szövetségi versenynaptárba felvenni, amíg a szervező nem teljesített bizonyos feltételeket, ilyen például az FFC Végrehajtó Hivatala által évente megállapított kaució letétele, amely összeg a verseny későbbi díjának kvázi „megelőlegezésére” szolgál. A szervező a versenynaptárba való kérelmet benyújtva kötelezettséget vállal arra, hogy legkésőbb a verseny előtt legkésőbb 1 hónappal ezt az összeget rendelkezésre bocsátja, azonban a kérelem beadása nem jelenti automatikusan az engedély megadását, tehát ez nem egy formális folyamat. A szövetségi versenynaptárba való felvételtől az alapszabály csak annyi rendelkezést tartalmaz, hogy a Regionális Tanácsokat felhatalmazza a részletes adminisztratív szabályok kidolgozására.

A nemzetközi versenynaptárba való felvételi kérelem esetén az alapszabály előírja, mik azok a minimum feltételek, amit tartalmazni kell a kérelemnek.²³ Ezután ezt a kérelmet az UCI-hoz, legkésőbb az UCI Végrehajtó Tanácsának azon ülése előtt három hónappal kell eljuttatni, amelyik dönt a nemzetközi versenynaptár megállapításáról. Ezt a kérelmet a FFC-hez az UCI döntését megelőző 1 hónapon belül szintén meg kell küldeni. A kérelem elutasításáról a szervező meghallgatása mellett az UCI végrehajtó tanácsa dönt. Abban az esetben, ha szervezőnek nincs lehetősége, hogy álláspontját megvédje, fellebbezhet az UCI Fellebbviteli Kollégiumához.

Minden, a nemzetközi versenyek dátumával kapcsolatos változtatás jogát az UCI fenntartja, de kikéri az FFC véleményét is. Ugyanazon a néven két versenyt nem lehet a versenynaptárba felvenni, emellett az FFC, az Regionális Tanács és az UCI joga, hogy kérje azon versenyek elnevezésének megváltoztatását, amelyek összetéveszthetők. Semmilyen olyan elnevezés nem adható, amely megtévesztő lehet a megmérettetések nemzetközi, nemzeti, vagy regionális jellegét illetően, tehát azt lehet nemzetközinek, nemzetinek, vagy regionálisnak tekinteni, amely esetében az FFC vagy az UCI engedélyt adott a fenti jelzők használatára.

Nem létezik olyan megmérettetés az FFC versenynaptárában, amelyet nem egy egyesület vagy egy szakági szövetség engedélyével szerveznek. A szervezők bejegyeztetik a versenyeket a

²² FFC alapszabály 1§

²³ A kérelemnek tartalmaznia kell többek között a verseny típusát, a távot, a résztvevő csapatok számát, és a finanszírozás mikéntjét.

versenynaptárba, ami lehetővé teszi, hogy ezen a néven és ezen a napon más ne szervezhessen versenyt, és hogy az UCI elismerje. Az FCC alapszabálya kimondja, hogy aki Franciaország területén verseny akar szervezni, engedélyt kell kérnie az FCC-től, emellett a szervező teljesen és kizárólagosan felelős a verseny megszervezéséért, adminisztratív, pénzügyi és jogi szinten.²⁴ Ez jelenti egyfelől az FCC és az UCI szabályainak megfelelést, másrészt a versenyszervező pénzügyi, biztonsági kötelezettségét. A szervező csak a hatóságokkal, a résztvevőkkel, a kísérőkkel, a tisztviselőkkel és a nézőkkel szemben felelős. A szervezés feletti ellenőrzés, amelyet az UCI, az FCC és a rendezők gyakorolnak, egyedül a sporttal kapcsolatos követelményekre terjed ki, így nagyfokú autonómiában részesülve a szervező „csupán” a rendezvény minőségéért és biztonságáért marad felelős.

Az engedély megadását az alapszabály a versenynaptárba való felvétel aktusához köti, tehát egy versenyt nem lehet akkor megszervezni, ha nem vették fel a regionális, nemzeti, kontinentális vagy az egész világra kiterjedő versenynaptárba²⁵. A szervezőnek össze kell állítania egy „technikai útmutatót”, amely tartalmazza a verseny részletes lebonyolítását. A regionális versenyek esetében ezt a dokumentumot 30 nappal a verseny megrendezése előtt az érintett Regionális Tanácshoz be kell nyújtani. A szövetségi és a nemzetközi szintű versenyek esetében ezt a dokumentumot elküldik az FCC székhelyére legalább 45 nappal a verseny előtt. Azonban a regionális és nemzetközi versenyek szervezői a megmérettetésük szervezésével kapcsolatban különös szabályokat állapíthatnak meg, amelyek nem lehetnek ellentétesek az FCC alapszabályával.

A versenyek szervezését illetően a szakági szövetségek alapszabályai szintén tartalmaznak rendelkezéseket a szervezéssel kapcsolatban. Jelen cikkben csupán a talán legfontosabb, az országúti („Route”) szakági szövetség alapszabályának rendelkezéseivel foglalkozunk. A szakági szövetség alapszabálya²⁶ megismétli a szakszövetség alapszabályának azon rendelkezését, mely szerint országúti versenyt csak az rendezhet, akinek versenyét felvették a versenynaptárba. Emellett részletesebb rendelkezéseket tartalmaz a regionális és nemzetközi versenyek szervezőinek a „technikai útmutató” készítésével kapcsolatban. Előírja, hogy ez a dokumentum összefoglalva tartalmazza a verseny szervezésének részleteit, amit legalább 30 nappal a verseny kezdete előtt el kell juttatni a Regionális Tanácsokon keresztül az FCC-hez vagy az UCI-hoz. Ezután az alapszabály egy igen hosszú közens felsorolást ad arról, hogy mit kell minimum tartalmaznia a fent említett dokumentumnak.²⁷

6. Összegzés

A versenyszervezésnek a német szabályozás szerint négy együttes feltétele van. Németországban az szervezhet kerékpárversenyt, aki 1) rendelkezik a szükséges hatóságok engedélyeivel, 2) személyesen rendelkezik licensszel, 3) külön szervezői licensze is van a lebonyolítani tervezett verseny(ek)re, és 4) versenyét felvették a „hivatalos” versenynaptárba. A versenyszervező alkalmasságát és a verseny megfelelőségét tulajdonképpen az első három feltétel megléte dönti el, ott születnek *döntések*. Maga a versenynaptárba való felvétel tartalmilag „csak” egy *regisztráció*.

Az olasz jog szigorú *minőségi követelményeket* támaszt a kerékpárverseny szervezésben részt venni kívánókkal szemben, ezt pedig alapjában véve oly módon teszi, hogy az olasz nemzeti szakszövetség a tagjaitól egyöntetűen megköveteli ugyanazt a magas szakmai színvonalú működésmódot, amit minden kerékpárverseny megszervezéséhez szükségesnek tart. A *tagsággal pedig gyakorlatilag együtt jár* a kerékpárverseny szervezési jogosultság, amelyet azonban a tagsági jogviszony megújításának elmulasztásával el lehet veszíteni.

A német és az olasz szabályozáshoz hasonlóan a francia sportjog is kizárólagos jogot, *monopol pozíciót biztosít* a szakszövetségeknek a versenyek szervezésével kapcsolatban. Azonban különös szabályok vonatkoznak a magasabb szintű, tehát az országos és nemzetközi versenyekre. A versenynaptárba való felvétel egy *formális aktus*, az esetleges felvételt elutasító döntés ellen létezik kidolgozott *jogorvoslati rendszer*, amely a döntéshozók presztízsét erősíti.

Amint azt a három nagy „kerékpárosnemzet” áttekintett szabályozása is mutatja, a szakszövetségek mindhárom országban monopol helyzetben vannak a kerékpárversenyek szervezése feltételeinek szabályozása és az egyes versenyek lebonyolíthatóságáról való döntés tekintetében. Azonban az is egyértelmű, hogy a versenynaptárba történő felvétel - még ha használják is az *engedélyezés* kifejezést - a német, a francia és az olasz gyakorlatban is praktikusán egy

²⁴ 2. cikk 1 §

²⁵ 2. cikk 2 §

²⁶ 2. fejezet 2 §

²⁷ Igen széleskörű a felsorolás, többek között említi a résztvevők létszámát csapatonként, különböző biztonsági intézkedéseket, a versenyekkel kapcsolatos pontos dátumokat, a díjakat, doppingellenes előírásokat stb.

regisztráció, amelyet megelőznek különböző, a szervező alkalmasságát és a tervezett verseny szakmai megfelelőségét vizsgáló eljárások.